

A svájci Ödenburg

Minden soproni polgár előtt ismert, hogy Sopronnak évszázadok óta létezik német neve is. A név eredete, a hozzá kötődő soproni németiség időről időre felbukkan a nemzetiségi kérdést boncolgató, érzelmeiktől sem mentes vitákban, a sajtóban. Azt azonban nagyon kevesen tudják, hogy Ödenburg nevet viselő település az egész német nyelvterületen is nagyon kevés található, ezek közül az egyik az észak-nyugat Svájcban, Baseltől nem messze található régi romvár.

A Svájcban régóta ismert Wendslingen-i Ödenburgot először 1941-42-ben egy helyi festőművész és helytörténész kutatta. De 1986-ig tartott, míg az ásátások után szabadon maradt falmaradványok teljesen felszínre kerültek és konzerválódtak. Az első leletek alapján a várat hosszú ideig egy szükségben oltalmat nyújtó várként kezelték és nem egy egykor állandóan lakott nemesi székhelyként tartották számon. Az 1970-es évek végén a Sissach-i Rotary Club vette meg a területet és az új tulajdonos hamarosan alapítványt létesített az újabb kutatások anyagi hátterének biztosításához. A kutatás eredménye messze meghaladta a várakozásokat. A Jura – hegység egy kiugró szirtjén fekvő vár, amely Wendslingen-i platótól egy természetes, de mesterséges árokkal választódik el, néhány kő és számtalan faépületből állt. A kőépületek közül kitűnik egy kaputorony óriási alapja is. Az ásátásokból leszűrhető következtetések, valamint ezek összevetése az írásos emlékekkel azt a megállapítást hordozzák, hogy itt egy magas rangú grófi család váráról van szó. Az egyetlen írásos forrás, amely sajnos már a vár lakatlan idejében keletkezett, a várat egy régóta szétesett, elhagyott várként említi. A XIV. század elejéről származó forrás még nem vonja össze az Ödenburg név két tagját, hanem az öde szót melléknévként kezeli. (öde Burg) A nevet és eredetet tovább vizsgálva valószínűsíthető, hogy a Habsburg-Laufenburg ház tulajdonában volt és csak a XIII. század végén vált lakatlanná, mivel az öröklési harcok során a család meghatározó ágai új várakat építettek és a régi székhely feledésbe merült. Ma tehát, a Wendslingen-i Ödenburg csupán egy romterület megnevezésére szolgál. (1) Sopron német nevével kapcsolatban meg kell említeni, hogy egyes források, illetve történeti szemmel nem hitelesíthető írásos emlékek hasonlóképpen úgy magyarázzák a nevet, hogy az Ödenburg elhagyott várat jelent. (2) A kérdés sokáig az volt, hogy egyáltalán Sopronra vonatkozik-e a név. Az egyik mára túlhaladott Sopront igazoló magyarázat hátterét az adja, hogy a rómaiak Pannónia kiürítése után Scarbantia-t elhagyták és a népvándorlások idejében több évszázadon át, elhagyott, pusztuló város volt. Ezzel szembesültek az első német telepeselek, akik a városnak az Ödenburg nevet adták. Ezt támasztotta alá, hogy egy Nagy Károly unokája idejéből származó oklevél említi először az Odinburch nevet. (3) Mollay Károly bebizonyította, hogy az említett Odinburch semmiképpen sem vonatkozhat Sopronra. (4) Más megközelítésben jóval később a XIII. században jelent csak meg az Ödenburg név, mikor a város nemesi polgárai és a német nyelvű hospesek közötti vita kapcsán három alkalommal is kivonultak a városból a hospesek, hogy nyomatékokat adjanak követeléseiknek. Az elégedetlenkedők a régi, Bécsi domb közeli, romos Erdburgen egy új települést létesítettek és ezt a települést illették az Ödenburg névvel. A királyok intézkedéseinek következtében a vita elsimult és a lakosság folyamatosan visszatért a várfalon belül lévő városba és ezzel az Ödenburg is átszármazott az egész városra. (5) Később a német betelepülés egyre erősebb lett, de az Ödenburg név mindig a magyarral együtt fordult elő. Persze meg kell említenünk, hogy vannak olyan vélekedések is, melyek a nevet Odin germán főisten nevével hozzáál összefüggésbe. E rövid írás természetesen nem tud megnyugtató választ adni +szeretett városunk német nevével kapcsolatban, csak arra az egyszerű tényre mutat rá, hogy máshol előfordul az Ödenburg helynév, valamint, hogy Sopron német nevének egyik lehetséges magyarázata hasonló a svájci Ödenburg nevének keletkezésével. Jürg Tauber: Die Ödenburg bei Wenslingen – eine Grafenburg des 11. und 12. Jahrhunderts 1991. by Habegger Verlag Eugen Schusteritsch: Ödenburg und Umgebung Bad Wimpfen 1964. 14p.15p. Gustav Thirring: Führer Ödenburg und Umgebung 1912 Sopron 44. p. Karl Mollay Scarbantia, Ödenburg, Sopron 1944 Budapest 69p. Karl Mollay Scarbantia, Ödenburg, Sopron 1944 Budapest 103 p.